

Green Criminology and Wildlife Trafficking in Thailand**

Nanrapat Chaiakaraphong*

Abstract

Green Criminology is a concept developed by Michael Lynch in 1997. At that time the natural environment and resources in the world were being threatened heavily by humans. Green Criminology sought to assess the harm caused by environmental offences so as to come up with solutions for humans, wild animals, the environment and the ecosystem. Importantly, wildlife trafficking in Thailand has become a crime that damages the country. So, this study aimed to investigate whether Green Criminology could be applied to explain the wildlife trafficking situation in Thailand, and how? Documentary research and in-depth interviews of key informants who were involved in the prevention and suppression of wildlife trafficking were conducted. It was found that Green Criminology could explain the situation of wildlife trafficking in Thailand. Wildlife trafficking in Thailand has caused huge damage in three main dimensions of the weighing up harm approach in Green Criminology. These were humans and society, wildlife, the environment and the ecosystem.

Keywords: Green Criminology, Wildlife, Trafficking, Crime, Thailand

*Ph.D. student, Doctor of Philosophy Program in Criminology, Justice Administration and Society, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Phuttamonthon 4 Road, Salaya, Nakhon Pathom, Email: nanrapat.c@gmail.com

**This article is part of the Ph. D. dissertation on "Environmental Crime: A Case Study of Wildlife Trafficking in Thailand" funded by National Research Council of Thailand under the Research Scholarships for Graduate Students Program 2018

Received October 10, 2019; Revised November 26, 2019; Accepted May 5, 2020

อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย**

นันท์รพัช ไชยอัศวพงศ์*

บทคัดย่อ

อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม (Green Criminology) เป็นแนวคิดที่พัฒนาโดย Michael Lynch ในช่วงปี ค.ศ. 1990 นับเป็นช่วงที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกกำลังถูกคุกคามอย่างหนัก โดยแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมมุ่งแสวงหาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การแสวงหาแนวทางเยียวยาแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อมนุษย์ สัตว์ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศต่อไป การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยกลายเป็นปัญหาอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายต่อประเทศมาอย่างยาวนาน ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งศึกษาว่าแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้อธิบายสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยพบว่าแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้อธิบายสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยได้ กล่าวคือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าในไทยได้สร้างความเสียหาย 3 ด้าน คือ ด้านมนุษย์และสังคม ด้านสัตว์ป่า และด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ เป็น 3 ตัวแปรหลักตามหลักการวิเคราะห์ความเสียหายที่เกิดขึ้นตามแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม, สัตว์ป่า, การลักลอบค้า, อาชญากรรม, ไทย

*นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนพุทธมณฑล 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 อีเมล nanrapat.c@gmail.com

**บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาการลักลอบค้าสัตว์ป่าของ ไทย” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561

ได้รับบทความ 10 ตุลาคม 2562; แก้ไขปรับปรุง 26 พฤศจิกายน 2562; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 5 พฤษภาคม 2563

บทนำ

“แนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม (Green Criminology)” คิดค้นขึ้นโดย Michael Lynch ในช่วงปี ค.ศ. 1990 นับเป็นช่วงที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกกำลังถูกคุกคามอย่างหนัก โดย Lynch มองว่าอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างจากอาชญาวิทยาดั้งเดิม คือ เหยื่ออาชญากรรมที่พบว่าการกระทำผิดต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการกระทำที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตกเป็นเหยื่อโดยตรงของอาชญากรรมประเภทนี้ ในขณะที่แนวคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมนั้น ถูกนำมาใช้อธิบายลักษณะการกระทำผิดที่มีมนุษย์เป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียให้กลับเป็นคนดีของสังคม ไม่ก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ดังนั้นการนำแนวคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมมาใช้ในการวิเคราะห์การกระทำผิดต่อสิ่งแวดล้อมอาจไม่สามารถค้นพบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ครอบคลุมทั้งหมดซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Lynch and Stretesky 2014, 2-6; White 2008, 3-5)

ความแตกต่างตามที่กล่าวข้างต้น ทำให้แนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมก้าวข้ามกรอบแนวคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมที่ศึกษาเฉพาะการกระทำผิดพื้นฐานที่มีมนุษย์เป็นเหยื่ออาชญากรรมมาเป็นการศึกษาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์โดยมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเหยื่อโดยตรง จากเดิมที่ยึดแนวคิดมนุษย์เป็นฐาน (humancentric approach) มาเป็นการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดสัตว์ป่าเป็นฐาน (speciescentric approach) แนวคิดระบบนิเวศ (ecosystemcentric approach) เนื่องจากทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ผ่านมานั้น อธิบายสาเหตุการกระทำผิดที่มีมนุษย์เป็นเหยื่อโดยตรงของอาชญากรรม แต่ในขณะที่อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมนั้นจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมสร้างความเสียหายต่อใคร เพื่อที่จะแสวงหาแนวทางการจัดการ บรรเทา หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งนั้นได้อย่างเหมาะสมตามแต่ละบริบท/สถานการณ์ และดำรงไว้ซึ่งความสมดุลแห่งความยุติธรรม (Nanrapat Chaiakaraphong 2019, 49-50)

เมื่อกล่าวถึงทรัพยากรสัตว์ป่าของประเทศไทยแล้วนั้น ปัจจุบันถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติหนึ่งที่ถูกรบกวนและถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ภายในเวลาที่รวดเร็วมากเกินกว่าที่ธรรมชาติจะเกิดทดแทนและสร้างสภาวะความสมดุลของตัวมันเองได้ทันกับการสูญเสียไป อีกทั้งพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าลดลงจากโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และการขยายตัวของเมือง จนกระทั่งสัตว์ป่าบางชนิดลดลงหรือสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย (Thailand. Office of the National Environment Board 1990, 2-3) นอกจากนี้ในช่วงปีงบประมาณ 2554 – 2559 สำนักป้องกัน

ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า นก ลิ่น¹ เต่า งู ตะกวด และจระเข้ กิ้งก่า กบ เป็นประเภทของสัตว์ป่าลำดับต้น ๆ ที่ถูกลักลอบค้า โดยส่วนใหญ่จะเป็นการลักลอบค้าในลักษณะสัตว์ป่าที่เป็นตัว และในปีงบประมาณ 2559 มีคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า 288 คดี เป็นการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เป็นตัว 8,044 ตัว และเป็นซาก 687 ซาก (Thailand. Forest Protection and Fire Control Office 2016) นอกจากประเทศไทยจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าในเชิงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศแล้วนั้น การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของรัฐและประชาชน เนื่องจากประเทศต่างชาติดูแลมองว่าประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง (country of origin) ประเทศทางผ่าน (transit country) และประเทศปลายทาง (destination country) ของการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมายแหล่งใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะตามแนวชายแดนไทย-ลาว ไทย-เมียนมา และ ไทย-มาเลเซีย ซึ่งมีการลักลอบส่งออกและนำผ่านสัตว์ป่า/ซากสัตว์ป่าเพื่อส่งต่อไปยังประเทศปลายทาง เช่น เวียดนาม จีน อยู่เสมอ (Ronasit Manesai 2014) ดังที่ปรากฏตามสื่อสาธารณะและรายงานวิจัยของนักวิจัยชาวไทยและชาวต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ผลการศึกษาของ Shepherd, Sukumaran and Wich (2004, 12–16) ที่พบว่ากรุงเทพมหานครเป็นประเทศปลายทางรับซื้อนกป่า โดยเฉพาะนกกระต๊อตัวดำจากพ่อค้าในตลาดเมดาน (Medan market) ซึ่งเป็นตลาดค้าสัตว์ป่าขนาดใหญ่ในเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย และผลการศึกษาของ Nijman and Shepherd (2015, 3–6) บ่งบอกว่าประเทศไทยยังคงเป็นศูนย์กลางตลาดค้าสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ จากทั่วโลก โดยเฉพาะเต่า พอคัลลักลอบนำเข้าเต่าและสัตว์ป่าต่าง ๆ มาขายอย่างเปิดเผยตามตลาดต่าง ๆ เช่น ตลาดนัดจตุจักร เป็นต้น และรายงานข่าวของสำนักข่าว BBC เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2559 พบว่าเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตรวจพบซากลูกเสือจำนวน 40 ตัว ในตู้แช่แข็งของอาคาร ทรงเสือเก่า พร้อมทั้งซากสัตว์ป่าอื่น ๆ ได้แก่ ซากหมีขอ เขาวัว เขากวาง อวัยวะสัตว์ต้องไม่ทราบชนิดอีกจำนวนหนึ่งภายในวัดป่าหลวงตามหาบัว จังหวัดกาญจนบุรี (BBC 2016)

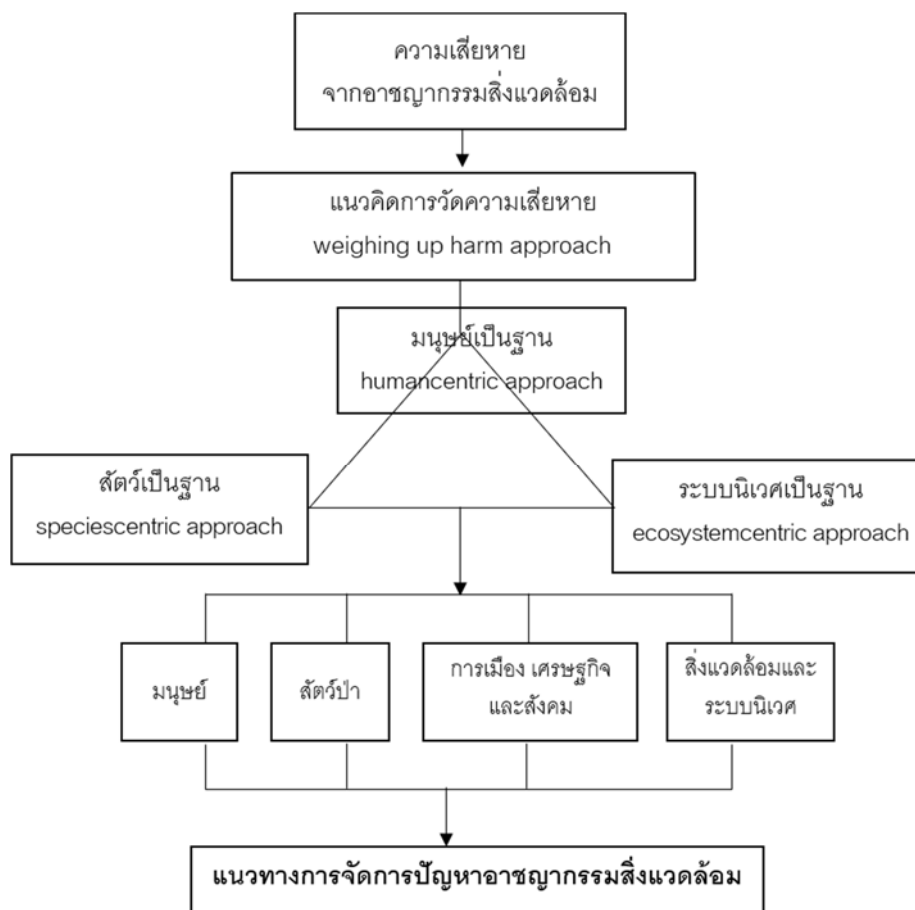
¹ลิ่น หรือ นิ่ม หรือที่นิยมเรียกกันว่า ตัวลิ่น หรือ ตัวนิ่ม คือ สัตว์ที่ถูกจำแนกชั้นทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นสัตว์ที่มีแกนสันหลังและเลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งอยู่ในอันดับ Pholidota จัดเป็นสัตว์ที่มีเพียงวงศ์เดียว คือ Manidae และสกุลเดียว คือ Manis โดยลิ่นมีชื่อสามัญว่า “Pangolin” ลิ่นเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเพียงชนิดเดียวที่มีเกล็ดห่อหุ้มผิวหนัง เกล็ดของตัวลิ่นประกอบด้วยสารเคราตินเช่นเดียวกับเล็บและเส้นผมของมนุษย์ ลิ่นเป็นสัตว์ที่มีเมดและปลวกเป็นอาหาร ไม่เป็นภัยหรือทำอันตรายต่อมนุษย์ ลิ่นมีทั้งหมด 8 ชนิด โดย 4 ชนิดอาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกา และ อีก 4 ชนิดอาศัยอยู่ในทวีปเอเชีย ซึ่งลิ่นทั้ง 8 ชนิดถูกระบุอยู่ในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 (appendix 1) ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งเป็นการคุ้มครองว่าด้วยการค้าสัตว์ป่าระหว่างในระดับสูงสุด นอกจากนี้ในหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองลิ่นอีกด้วย (Cota-Larson 2017, 3)

เนื่องจากปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าเป็นปัญหาอาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างไปจากอาชญากรรมทั่วไปที่เหยื่อโดยตรงจากอาชญากรรมเป็นมนุษย์ หากแต่เหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายโดยตรงคือสัตว์ป่าที่ถูกมนุษย์คุกคามและทำลายเพื่อนำไปทำการค้า และได้รับความเสียหายเป็นอันดับแรก ควรจะต้องพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามแนวคิดสัตว์เป็นฐานมาเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงจะพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อมนุษย์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตามแนวคิดมนุษย์เป็นฐาน สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ตามแนวคิดระบบนิเวศเป็นฐาน ในฐานะที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อมที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยเป็นลำดับต่อไป โดยบทความนี้มุ่งพิสูจน์ว่าแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้อธิบายสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยได้หรือไม่ อย่างไร เพื่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยที่นับเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำลังเป็นปัญหาในประเทศไทย นอกเหนือจากการลักลอบค้าสัตว์ป่า เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สืบต่อไป

ในการศึกษาใช้การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่า มีจำนวนทั้งสิ้น 58 คน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ (2) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานนอกภาครัฐ (3) นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิจัย ด้านอาชญาวิทยา การอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม (4) นักข่าวด้านสิ่งแวดล้อม และ (5) ภาคประชาชน ทั้งผู้กระทำผิด/อดีตผู้กระทำผิดคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า ผู้ประกอบการค้าสัตว์ป่า นักอนุรักษ์ ผู้นำชุมชน ทั้งนี้ผู้เขียนแบ่งลำดับการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1. แนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม 2. สถานการณ์ สาเหตุ รูปแบบ และผลกระทบจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย 3. บทวิเคราะห์อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

1. แนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม

จากบททวนแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม ของ Lynch, Stretesky, White หรือนักวิชาการ/นักวิจัยด้านอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมหลายท่าน ผู้เขียนสามารถประมวลกรอบแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม ได้ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม
ที่มา: Nanrapat Chaiakaraphong 2019, 45.

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่าเมื่อมีอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น เช่น ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ/ทะเล หรือปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่า เป็นต้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จะนำมาซึ่งความเสียหาย โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมนั้นจะผ่านการพิจารณาตามแนวคิดการวัดความเสียหาย (weighing up harm approach) ตามแนวคิดของ White and Watson (White 2008, 24) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญตามแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม ที่ต้องแบ่งแยกและระบุให้ชัดเจนว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเหยื่ออาชญากรรมคืออะไร จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ผลกระทบ/ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากมุมมองของเหยื่ออาชญากรรมนั้น ๆ เพื่อทำให้เกิดความยุติธรรมแก่เหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหาย โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงและเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อมจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ มนุษย์ (human) ระบบนิเวศ (ecosystem) และสัตว์/สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ (species/nonhuman) ซึ่งการพิจารณาความเสียหายที่พึงให้เกิดความยุติธรรมแก่เหยื่อ

อาชญากรรมแต่ละกลุ่มนั้น ตามแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมจะมีแนวทางในการวิเคราะห์ความเสียหายที่แตกต่างกันไป

โดย แนวคิดมนุษย์เป็นฐาน คือ การวิเคราะห์ความเสียหายจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่ง เนื่องจากแนวคิดนี้มองว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม (environmental rights) คือ มีสิทธิในการบริโภคสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในธรรมชาติ เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี หากมนุษย์ไม่สามารถที่จะเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ได้ แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ผู้นั้นไม่ได้รับความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม (environmental justice) ฉะนั้นการกระทำหรือบุคคลที่ขัดขวางสิทธิของมนุษย์ในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ถือเป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดมนุษย์เป็นฐาน

แนวคิดระบบนิเวศเป็นฐาน คือ การวิเคราะห์ความเสียหายจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยยึดระบบนิเวศเป็นศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่ง เพราะแนวคิดนี้มองว่าระบบนิเวศที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ หากมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายย่อมส่งผลกระทบต่อสรรพสิ่งอื่น ๆ ที่มีความผูกโยงสัมพันธ์กันเพื่อรักษาสมดุลตามวงจรของระบบนิเวศ ทุกสรรพสิ่งในระบบนิเวศย่อมมีสิทธิที่จะอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย มีคุณภาพ และปลอดภัยจากการถูกรุกรานหรือทำลายจากมนุษย์ สัตว์ หรือสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้ระบบนิเวศสูญเสียความสมดุลไป หากระบบนิเวศซึ่งเป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของทุกสรรพสิ่งบนโลกนี้ถูกทำลายลงจนกระทั่งสิ้นคลอนความสมดุลของวงจรระบบนิเวศ ย่อมแสดงให้เห็นว่าระบบนิเวศไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่าความยุติธรรมต่อระบบนิเวศ (ecological justice) ดังนั้นเพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมต่อระบบนิเวศ จึงทำให้เกิดการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองป่าไม้ พันธุ์พืช สัตว์ป่า เช่น การให้สิทธิองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมสามารถฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเมื่อป่าถูกทำลาย หรือมีการบุกรุกอุทยานแห่งชาติ หรือสัตว์ป่าและ พืชป่าถูกทำลายจนใกล้จะสูญพันธุ์ หรือสูญพันธุ์ เป็นต้น (Suntariya Muanpawong 2007, 269–287)

แนวคิดสัตว์เป็นฐาน คือ การวิเคราะห์ความเสียหายจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยยึดสัตว์ป่าเป็นศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่ง โดยแนวคิดนี้มองว่าสัตว์ป่าเป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกับมนุษย์ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมโลก โดยสัตว์ป่าทุกตัวมีสิทธิ (animal right) ไม่ว่าจะเป็นการมีชีวิตอยู่ การดำรงชีวิต การรอดพ้นจากการถูกทรมานหรือล่า ความคุ้มครองจากการถูกนำไปใช้แสวงหาประโยชน์ในทางที่ผิด/ละเมิดกฎหมาย การถูกกีดกัน/แบ่งแยก/ดูถูก และอยู่อย่างปลอดภัยเหมือนกับมนุษย์และสรรพสิ่งบนโลก หากสัตว์ป่าถูกละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ทั้งการถูกล่า ถูกทรมาน ถูกทำลายที่อยู่อาศัย ย่อมถือว่าสัตว์เหล่านั้นไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือ

เรียกอีกนัยหนึ่งว่าความยุติธรรมต่อสัตว์ (species/animal justice) จึงนำมาสู่การบัญญัติกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของสัตว์มิให้สัตว์ถูกนำไปใช้แสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง หรือพวกพ้อง

ดังนั้นในการวิเคราะห์ความเสียหายตามหลักอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมจะให้ความสำคัญกับมุมมอง/แนวคิดการวัดความเสียหายต่อระบบนิเวศเป็นศูนย์กลางหรือการวัดความเสียหายต่อสัตว์เป็นศูนย์กลางเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ ระบบนิเวศ และสัตว์ ร่วมด้วย โดยเหยื่ออาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ป่า การเมือง เศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หากแต่เมื่อพิจารณาสถานะของเหยื่อจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น จะพบว่าสัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมถือเป็นเหยื่อโดยตรง (direct victim of crime) ที่ถูกมนุษย์กระทำ เช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เหยื่ออาชญากรรมโดยตรงคือต้นไม้ พืช ดอกไม้ต่าง ๆ ที่ถูกมนุษย์ทำลายไม่ว่าจะด้วยการตัด การเผา การเผา เป็นต้น ในขณะเดียวกันมนุษย์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศตกเป็นเหยื่อโดยอ้อม (indirect victim of crime) ที่ถูกกระทำและได้รับความเสียหายลำดับรองลงมาจากการประกอบอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่า พืชป่า ต้นไม้ อากาศ น้ำ ดิน หิน แร่ธาตุ ระบบนิเวศ แม้กระทั่งมนุษย์ และสังคม เนื่องจากมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ต่างอยู่ร่วมกันอยู่ในระบบความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นระบบที่ประกอบด้วยสังคมของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยมีการแลกเปลี่ยนสาร แร่ธาตุ อีกทั้งมีการถ่ายทอดพลังงานระหว่างกัน จึงทำให้ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต/สิ่งไม่มีชีวิตที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งความซับซ้อน หรือที่เรียกว่าระบบนิเวศ (ecosystem) (Chatchapon Songsunthornwong 2010, 22–33) จึงเห็นได้ว่าสิ่งมีชีวิตต้องมีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับสิ่งแวดล้อมโดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หากระบบนิเวศมีปัญหาย่อมกระทบต่อสิ่งมีชีวิตภายในระบบนิเวศนั้น เนื่องจากภายในระบบนิเวศประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์อย่างซับซ้อน เมื่อสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง สิ่งมีชีวิตจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เนื่องจากธรรมชาติที่มีความหลากหลายจะสามารถเลือกสิ่งมีชีวิตอื่นมาทดแทนกันได้ แต่หากมนุษย์คุกคามทำลาย เพียงเพื่อนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้มากเกินไปจนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมจนถึงขั้นเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดภาวะขาดความสมดุลในระบบนิเวศไปในที่สุด (Chatchapon Songsunthornwong 2010, 65-66)

ดังนั้นเมื่อทราบถึงความเสียหายจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมผ่านการพิจารณาตามแนวคิดการวัดความเสียหายที่มีต่อเหยื่อโดยตรงและเหยื่อโดยอ้อมจะนำไปสู่การวิเคราะห์และเสนอแนวทางจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมกับเหยื่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อมนั้นต่อไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วนักวิชาการด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแบ่งแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา

สิ่งแวดล้อมไว้ 3 แนวทาง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) (Sutthisak Pattaramanawong 2008, 124–143) หรือในมุมมองของ White ซึ่งเป็นนักอาชีวศึกษาสิ่งแวดล้อม ได้เสนอแนวทางการจัดการปัญหาอาชีวกรรมสิ่งแวดล้อมไว้ 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางด้านกฎหมายกับสังคม (socio-legal approach) แนวทางการกำกับ (regulatory approach) และแนวทางการกระทำทางสังคม (social action approach) (White 2010, 418–422)

2. การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย: สถานการณ์ สาเหตุ รูปแบบ และผลกระทบ

2.1 สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

(พ.ศ. 2553-2562)

ภาคีสันติสัญญาไซเตสมองว่าประเทศไทยยังคงเป็นประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางของการลักลอบค้าสัตว์ป่า เนื่องจากประเทศไทยยังคงมีการลักลอบค้าสัตว์ป่า 4 ชนิดพันธุ์ ได้แก่ เสือ ช้าง (งาช้าง) แรด (นอแรด) และลิ้นจี่ เป็นชนิดพันธุ์สัตว์ป่า 4 ชนิด ที่หายากเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์และถูกคุกคามอย่างมากจากขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า ตามที่ปรากฏในบัญชีแดง ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ถูคุกคาม (red list threatened species) ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดทั่วโลก โดยการค้าดังกล่าวมีช้าง แรด เสือ และลิ้นจี่ “The key globally threatened species that have been most affected by such trade – the elephants, rhinoceros, tigers and pangolins.” (United Nations Development Program (UNDP) 2017, 4) ที่ถูกรับรองจากสหภาพระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (The International Union for Conservation of Nature: IUCN)

สิ่งที่บ่งชี้ถึงการที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ของการลักลอบส่งออกสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าหลายชนิด โดยเฉพาะการลักลอบค้าเสือ ที่จะถูกซื้อขายและส่งออกไปยังผู้บริโภคลำดับสุดท้าย โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่าแห่งประเทศไทย (Thailand Wildlife Enforcement Network: Thailand-WEN) ได้ดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีเกี่ยวกับการลักลอบค้าเสือ จำนวนทั้งสิ้น 14 คดี โดยตรวจยึดของกลางที่เป็นหัวเสือ จำนวน 32 หัว และ ชิ้นส่วนอื่น ๆ จำนวน 420 กิโลกรัม และมีผู้ถูกจับกุมดำเนินคดีทั้งสิ้น 20 คน (United Nations Development Program (UNDP) 2017, 166-167)

ในขณะที่สถานะของการเป็นประเทศทางผ่าน ของขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า โดยเฉพาะเส้นทางผ่านของการลักลอบค้านอแรดและลิ้นจี่ให้เส้นทางการบินมาจากประเทศในแถบทวีปแอฟริกา ได้แก่ ประเทศเคนยา แทนซาเนีย แซมเบีย โมซัมบิก บอตสวานา และแอฟริกาใต้ มายังประเทศไทยและเปลี่ยนสายการบินเพื่อไปยังประเทศปลายทางที่ผู้สั่งซื้อสัตว์ป่าอยู่หรือเปลี่ยนไปใช้

การขนส่งทางช้างแอฟริกาหรือนอแรดด้วยเส้นทางบกและทางเรือ เพื่อส่งนอแรดและลื่นออกไปนอกประเทศไทย โดยเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่าแห่งประเทศไทย ได้จับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้านอแรดและลื่น ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2560 พบว่ามีคดีเกี่ยวกับการลักลอบค้านอแรด จำนวน 5 คดี นอแรดที่ตรวจยึดเป็นของกลางมีจำนวน 31 นอ และชิ้นส่วนของนอแรด จำนวน 50 กิโลกรัม ซึ่งมีผู้ถูกจับกุมและดำเนินคดี จำนวน 6 คน ในขณะที่คดีเกี่ยวกับการลักลอบค้าลื่น มีจำนวน 47 คดี ลื่นที่ตรวจยึดได้ จำนวน 4,145 ตัว และ ชิ้นส่วนของลื่น จำนวน 1,000 กิโลกรัม ซึ่งมีผู้ถูกจับกุมและดำเนินคดี จำนวน 37 คน (United Nations Development Program (UNDP) 2017, 166-167) หรือเจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถตรวจยึดลื่นได้เป็นของกลางในช่วงปีงบประมาณ 2557-2560 มีถึง 423 ตัว และที่เป็นซากลื่นถึง 6,287 กิโลกรัม (Thai Customs 2018, 1-4)

นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงถูกมองว่าเป็นประเทศปลายทางของการลักลอบค้าสัตว์ป่าบางประเภทเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช้างแอฟริกาที่นิยมนำเข้ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น งาช้างแกะสลัก สร้อยคอ งาช้าง กำไลงาช้าง ต่างหูงาช้าง เป็นต้น เครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่าแห่งประเทศไทยได้จับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้างาช้าง ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2560 พบว่ามีคดีเกี่ยวกับการลักลอบค้างาช้าง จำนวน 24 คดี งาช้างที่ตรวจยึดเป็นของกลางมีจำนวน 586 กิ่ง และชิ้นส่วนของงาช้าง จำนวน 9,293.1 กิโลกรัม ซึ่งมีผู้ถูกจับกุมและดำเนินคดี จำนวน 4 คน (United Nations Development Program (UNDP) 2017, 166-167) ซึ่งสัตว์ป่าที่มีการลักลอบค้าทั้งภายในประเทศไทยและในลักษณะการลักลอบค้าข้ามชาติที่อยู่ในความต้องการของผู้บริโภคลำดับสุดท้าย ได้แก่ ช้าง (งาช้าง) เสือโคร่ง นอแรด ลิ่น นกสวญงาม ชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะนกเงือก นกชนหิน นกปรอด ชนิดต่าง ๆ รวมทั้งเต่า งู จระเข้ กิ้งก่า เป็นต้น

2.2 สาเหตุของการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้น เกิดมาจากสาเหตุหลักสำคัญ 2 ประการ คือ ความต้องการซื้อ (demand) และความต้องการขาย (supply) สัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า ชิ้นส่วนของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากซากสัตว์ป่า โดยความต้องการซื้อสัตว์ป่านั้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ความต้องการอุปโภคและบริโภคสัตว์ป่าด้วยการนำสัตว์ป่าไปแปรรูปเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ อาหาร ยาแผนโบราณ เครื่องประดับ และของตกแต่ง และความต้องการอุปโภคและบริโภคสัตว์ป่าด้วยการนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงเพาะพันธุ์ หรือครอบครองเป็นสิ่งของสะสม ในขณะที่ความต้องการขายสัตว์ป่าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความต้องการเงินและแลกเปลี่ยนกับยาเสพติด

โดยความต้องการซื้อและความต้องการขายสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า ชิ้นส่วนของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากซากสัตว์ป่าที่ขับเคลื่อนให้เกิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าในไทย สอดคล้องกับผล

การศึกษาของ Milliken and Shaw (2012, 8-17) World Wide Fund for Nature (WWF)/Dalberg (2012, 9, 12) Pires (2015, 299-302) Tanya Chan-at (2005, 36-37) และ Brack and Hayman (2002, 10-11) หากแต่ลักษณะของความต้องการขายคือการแลกเปลี่ยนกับยาเสพติด ถือเป็นข้อค้นพบใหม่จากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

นอกจากนี้ทัศนคติของคนที่มีต่อสัตว์ป่าที่คนบางกลุ่มมักจะมองว่าสัตว์ป่าเป็นสมบัติของมนุษย์ เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่มนุษย์สามารถซื้อขาย ครอบครอง กินใช้ได้ตามต้องการ ทั้งที่สัตว์ป่าแต่ละตัวล้วนมีคุณค่าในตัวเอง มีคุณประโยชน์ต่อสัตว์อื่น ๆ ต่อมนุษย์ ต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ และสมควรมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยจากการทารุณหรือคุกคามโดยมนุษย์ ถือเป็นข้อค้นพบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย ที่ขับเคลื่อนให้เกิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าเกิดขึ้นในไทย

2.3 รูปแบบและกระบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

สถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้น สามารถแบ่งรูปแบบการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยได้เป็น 2 รูปแบบ คือ (1) การลักลอบค้าสัตว์ป่าแบบระหว่างบุคคล คือ ผู้ที่ต้องการซื้อสัตว์ป่าจะทำการติดต่อไปยังผู้ขายสัตว์ป่าโดยตรง กับ (2) การลักลอบค้าสัตว์ป่าแบบเครือข่ายคือการกระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่มีผู้กระทำความผิดหลายคนในการลักลอบค้าสัตว์ป่าแต่ละครั้ง ผู้กระทำความผิดแต่ละคนจะมีหน้าที่ที่ตนเองจะต้องกระทำ แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้ขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่านำความทันสมัยของระบบเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดที่เรียกว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าออนไลน์ คือ การซื้อขายสัตว์ป่าทั้งที่ได้รับการคุ้มครอง ห้ามมีการซื้อขายตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และอนุสัญญาไซเตส หรือสัตว์ป่าที่สามารถซื้อขายได้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) เป็นต้น

ทั้งนี้การลักลอบค้าสัตว์ป่าทั้ง 2 รูปแบบ สามารถเกิดทั้งในลักษณะการค้าสัตว์ป่าอย่างผิดกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยพิจารณาจากบุคคลที่เป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าในไทย คือ ผู้บริโภค/อุปโภคสัตว์ป่าที่มีความต้องการทั้ง 2 ลักษณะ ตามที่กล่าวมาข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

(1) บุคคลทั่วไป

(2) ผู้มีอำนาจ/อิทธิพล และนายทุน เช่น ข้าราชการหรืออดีตข้าราชการตำรวจ ข้าราชการหรืออดีตข้าราชการครูในระดับผู้บริหาร ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการหรืออดีตข้าราชการป่าไม้ ประธานบริษัทหรือเจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง เจ้าของสวนสัตว์ เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้สังกัด/เคยสังกัดอยู่ในหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นที่รู้จักของประชาชนทั้งในระดับประเทศ หรือระดับท้องถิ่น

(3) เจ้าของร้านอาหารป่าที่อยู่รอบ ๆ บริเวณอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศไทยหรือร้านอาหารจีนในเขตกรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล

(4) เจ้าของกิจการแปรรูปและ/หรือขายผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากซากสัตว์ป่า เช่น ร้านค้างานช้าง ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดให้พื้นที่เป้าหมาย 8 พื้นที่ว่าจะพบการค้างานช้าง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์ อุทัยธานี บุรีรัมย์ สุรินทร์ เชียงใหม่ และภูเก็ต หรือพื้นที่เป้าหมายที่มีปัญหาการค้างานช้าง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา อุทัยธานี นครสวรรค์ สุโขทัย เชียงราย เชียงใหม่ สุรินทร์ ภูเก็ต สนามบินนานาชาติท่าเรือระหว่างประเทศ อีกทั้งพื้นที่เป้าหมายค้าสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าข้ามชาติจำนวน 30 จังหวัด ตามแผนปฏิบัติงานของศูนย์ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ศปทส.ตร.) (Royal Thai Police 2019, 1-4)

ทั้งนี้กระบวนการลักลอบซื้อขายสัตว์ป่านั้นจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผู้ซื้อสัตว์ป่า กล่าวคือ บุคคลทั่วไปจะไม่มีอำนาจหรืออิทธิพลที่จะเข้าถึงสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าได้โดยตรงหรือไม่รู้จักกับเครือข่ายลักลอบค้าสัตว์ป่า หากแต่บุคคลเหล่านี้จะใช้วิธีการค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตผ่าน Google แล้วใส่คำค้นหา เช่น ต้องการกินเนื้อลิง ชื่อนางอาย หางาช้างแกะสลัก หานกเงือกได้จากไหน เป็นต้น จากนั้นจะทำการค้นหาข้อมูลไปเรื่อย ๆ จนสามารถติดต่อกับผู้ค้าสัตว์ป่า โดยจะมีการติดต่อผ่านโทรศัพท์ อีเมล ไลน์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม เป็นต้น เพื่อทำการสอบถามและตกลงรายละเอียดการซื้อขายสัตว์ป่า เมื่อผู้บริโภคตัดสินใจเลือกสินค้าที่ตนต้องการ พร้อมทั้งชำระเงิน และแจ้งรายละเอียดการจัดส่งเรียบร้อยแล้ว ผู้ค้าจะทำการส่งสินค้านั้นให้แก่ผู้ซื้อผ่านการส่งทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่แจ้งไว้หรือนัดรับสินค้าตามสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน เช่น ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัด เป็นต้น เพื่อจะได้ไม่เป็นจุดสนใจของคนทั่วไปหรือเจ้าหน้าที่รัฐ

ในขณะที่ผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลหรือนายทุน เมื่อต้องการสัตว์ป่าจะมี 2 ลักษณะ คือผู้มีอำนาจ/อิทธิพลหรือนายทุนจะเข้าป่าไปล่าสัตว์ป่าด้วยตนเอง ซึ่งจะมีทั้งการลักลอบเข้าไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือทำเรื่องขออนุญาตเข้าพื้นที่อย่างถูกต้องตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หากแต่มีจุดประสงค์ซ่อนเร้นที่จะไปล่าและนำสัตว์ป่ากลับออกมา โดยมีผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เช่น ข้าราชการหรืออดีตข้าราชการตำรวจ ข้าราชการหรืออดีตข้าราชการระดับผู้บริหาร ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการหรืออดีตข้าราชการป่าไม้ ประธานบริษัทหรือเจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง เจ้าของสวนสัตว์ เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้สังกัด/เคยสังกัดอยู่ในหน่วยงานที่เป็นที่รู้จักของประชาชนทั้งในระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นบุคคลที่มีทั้งอำนาจ อิทธิพล และฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีที่จะคอยให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ให้ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีอำนาจ/อิทธิพลหรือนายทุนตลอดช่วงระยะเวลาที่เข้าไปในพื้นที่และนำสัตว์ป่ากลับออกมา หรืออีกวิธีการคือผู้มีอำนาจ/อิทธิพลหรือนายทุนจะติดต่อกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ให้ช่วยจัดหาสัตว์ป่าตามที่ตนต้องการแล้วจัดส่งมาให้แก่ตนเอง

ส่วนเจ้าของร้านอาหารป่าหรือร้านอาหารจีน และเจ้าของกิจการแปรรูปและ/หรือขายผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากซากสัตว์ป่า โดยส่วนใหญ่จะรู้จักกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่รู้จักกับเครือข่ายลักลอบค้าสัตว์ป่า จะติดต่อผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ให้ช่วยจัดหาสัตว์ป่าตามที่ตนต้องการแล้วจัดส่งมาให้ตนเอง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณากระบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าตามแนวคิดของ WWF ที่มองว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เป็นระบบการค้าอย่างผิดกฎหมายจะต้องประกอบไปด้วยประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง โดยมีตัวแสดงตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดโดยขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า เมื่อนำมาอภิปรายเปรียบเทียบกับกระบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยทั้ง 3 ลักษณะ คือ

1) ประเทศต้นทางหรือแหล่งทรัพยากรสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทย พบว่านายพรานที่อาศัยอยู่ใกล้อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าพื้นเมือง จะถูกผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ส่งให้ไปล่าสัตว์ป่าหรือหาซากสัตว์ป่าตามที่อยู่ชื้อที่อยู่นอกประเทศส่ง เมื่อล่ามาได้แล้วนั้นจะต้องนำมาส่งให้แก่ตนหรือบุคคลที่ผู้มีอิทธิพลแจ้งให้มารับตามจุดนัดหมาย จากนั้นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่จะดำเนินการประสานงานและจัดส่งสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าออกไปนอกประเทศ จนกระทั่งผู้สั่งซื้อสัตว์ป่าที่อยู่ต่างประเทศได้รับสินค้า

2) ประเทศทางผ่าน พบว่าผู้ขนส่งซึ่งจะมีทั้งบุคคลทั่วไปที่ถูกชักชวนให้เข้าร่วมการลักลอบค้าสัตว์ป่า เนื่องจากมีคุณสมบัติและความสามารถที่เอื้อให้การลักลอบขนส่งสัตว์ป่าสำเร็จหรือเป็นบุคคลที่มีคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดเคยลักลอบขนส่งสัตว์ป่ามาก่อน โดยผู้ขนส่งนี้จะถูกผู้มีอิทธิพลในพื้นที่หรือเครือข่ายของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ติดต่อประสานงานให้ไปรับสัตว์ป่ากับบุคคลหรือจุดนัดหมายตามที่แจ้ง แล้วทำการลักลอบขนส่งสัตว์ป่าไปตามเส้นทางที่ระบุไว้ จนกระทั่งสัตว์ปานั้นถูกลักลอบส่งออกไปนอกประเทศไทย

3) ประเทศปลายทางของการลักลอบซื้อขายสัตว์ป่าจากต่างประเทศ พบว่าบุคคลที่เป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการลักลอบค้าสัตว์ป่าในไทยทั้ง 2 ลักษณะตามที่กล่าวถึงข้างต้น หากแต่บุคคลเหล่านั้นต้องการบริโภค/อุปโภคสัตว์ป่าจากต่างประเทศซึ่งจะดำเนินการสั่งซื้อสัตว์ป่าต่างประเทศผ่านวิธีการค้นหาข้อมูลผู้ค้าจากอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชัน หรือติดต่อผ่านผู้มีอิทธิพลให้จัดหาและจัดส่งสัตว์ป่าจากต่างประเทศมาให้แก่ตนเอง จนกระทั่งตนเองได้รับสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าที่ลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศ

2.4 ผลกระทบจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้น มีผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่

ด้านสัตว์ป่า คือ สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยบางชนิดพันธุ์ที่อยู่ในความต้องการของผู้บริโภค มีจำนวนลดลง เข้าสู่ภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์หรือสูญพันธุ์ไปในที่สุด เนื่องมาจากความต้องการของผู้บริโภคที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง หรือจากการถูกคุกคามจากสัตว์ป่าต่างประเทศ เพราะถูกผู้บริโภคที่ไม่ต้องการจะเลี้ยงแล้วนำไปปล่อยในป่าโดยมิได้มีข้อมูลและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัตว์ป่าต่างประเทศที่ตนนำมาเลี้ยง เมื่อนำสัตว์ป่าต่างประเทศที่มีความแข็งแรงและดุร้ายกว่าสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยไปปล่อยป่า โอกาสที่สัตว์ป่าต่างประเทศเหล่านั้นจะไปทำร้ายสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยจนได้รับบาดเจ็บ ล้มตาย ย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นสูง หรือแม้กระทั่งมีโอกาสติดโรคที่แพร่มาจากสัตว์ป่าต่างประเทศที่ถูกลักลอบนำเข้ามาในไทย แม้กระทั่งพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของสัตว์ป่าเปลี่ยนเป็นสัตว์เลี้ยงภายใต้การดูแลของมนุษย์ ไม่สามารถที่จะหากินได้เองหากถูกนำปล่อยคืนสู่ป่า รวมไปถึงความเป็นไปได้ที่สัตว์ป่าที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติใกล้เคียงกับสัตว์ป่าชนิดเดิมที่ต้องสูญพันธุ์ไป จะถูกล่าเพื่อนำมาใช้แทนสัตว์ป่าชนิดที่สูญพันธุ์ไปแล้วหรืออาจจะเปลี่ยนไปบริโภคสัตว์ป่าชนิดพันธุ์อื่นแทน

ด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ คือ ระบบนิเวศขาดความสมดุล เนื่องมาจากการดึงสัตว์ป่าบางชนิดพันธุ์ออกจากป่า ด้วยวิธีการลักลอบล่าหรือฆ่าโดยไม่ได้คำนึงถึงการคงอยู่ของสายพันธุ์จนทำให้สัตว์ป่าชนิดนั้นเหลือน้อยลงหรือหมดไปจากระบบนิเวศ ย่อมทำให้ระบบห่วงโซ่อาหารของพื้นที่ป่าบริเวณดังกล่าวขาดความสมดุล และเมื่อระบบนิเวศขาดความสมดุลแล้ว สิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้นจะเปลี่ยนแปลงไปจนกระทบต่อระบบนิเวศในบริเวณใกล้เคียงและความเสียหายที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศหนึ่งจะขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ

ด้านความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของมนุษย์ คือ การละทิ้งถิ่นฐานแล้วย้ายไปอาศัยที่อื่น อันเนื่องมาจากจำนวนสัตว์ป่าลดลงเพราะล่าสัตว์ป่าจำนวนมากเกินความต้องการที่จำเป็นหรือล่าโดยผิดวิธีจนทำให้สัตว์ป่านั้นเข้าสู่ภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์หรือแม้กระทั่งการคุกคามหรือการแพร่ระบาดของเชื้อโรคจากสัตว์ป่าต่างประเทศ ทำให้สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศลดลง จนกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่นั้น ทั้งยังส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในพื้นที่ดังกล่าว

ด้านเศรษฐกิจ คือ รัฐสูญเสียรายได้ที่มาจากภาษีของประชาชนและภาคธุรกิจ รวมถึงรายได้จากการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้จากข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเคยประเมินมูลค่าความเสียหายเบื้องต้นหากประเทศไทยถูกระงับการค้าสัตว์ป่า รวมทั้งพืชป่าตามบัญชีอนุสัญญาไซเตสกับประเทศภาคี จะทำให้ไทยสูญเสียรายได้จากการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าเป็นมูลค่าหลายหมื่นล้านบาท โดยมูลค่าความเสียหายจากการค้าจระเข้ หนังจระเข้ และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหนังจระเข้ น้ำจืดและจระเข้ น้ำเค็ม ปลาตะพัด ม้าน้ำ และปลาช่อนอเมซอน และอื่น ๆ ประมาณ 2,220

ล้านบาท หรือมูลค่าความเสียหายที่จะมาจากการค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหนังจะเข้าไคแมน นกแก้ว สวองาม แมลง และหนังงู ประมาณ 1,200 ล้านบาท หรือแม้กระทั่งมูลค่าความเสียหายที่จะเกิดจากรายได้ที่มาจากการส่งออกกล้วยไม้ กฤษณา ไม้ประดับจำพวกหยก ปิ๊ยะเซียน กระบองเพชร ปรง ปาล์ม เป็นต้น คิดเป็นมูลค่าความเสียหายประมาณ 10,080 ล้านบาท นอกจากนี้ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้จากการค้าสัตว์ป่าและพืชป่ากับประเทศภาคีแล้ว ยังทำให้ประเทศไทยต้องเสียส่วนแบ่งทางการตลาดการค้าชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าข้างต้น ไปให้แก่ประเทศอื่น ๆ

เป็นระยะเวลากว่า 3-4 ปี (Thailand. Department of National Park. Wildlife and Plant Conservation 2019, 1-11) โดยรายได้ที่รัฐต้องสูญเสียไปนั้นเป็นเงินที่รัฐจะนำมาพัฒนาประเทศและดูแลประชาชนในประเทศให้อยู่ดีกินดี ย่อมลดลงตามไปด้วย เมื่อรายได้ที่เข้าสู่ประเทศลดลงย่อมทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การสาธารณสุข การศึกษา รวมทั้งด้านอื่น ๆ ต้องชะลอหรือหยุดการพัฒนาปรับปรุงไปชั่วคราว รวมไปถึงการตัดงบประมาณให้แก่หน่วยงานราชการต่าง ๆ ลง

ด้านสังคม คือ ความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ต้องอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่ขาดความเป็นระเบียบ ขาดความสงบสุข เนื่องจากสัตว์ป่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ สร้างรายได้และประโยชน์ให้แก่ประเทศอย่างมาก อีกทั้งการกระทำในรูปแบบของการลักลอบค้าสัตว์ป่าถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมที่ทำให้ประเทศดำเนินไปอย่างไม่มั่นคงปลอดภัย ได้แก่ การทุจริตและประพฤติดมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ องค์การอาชญากรรม ผู้มีอิทธิพล การลักลอบเข้าประเทศ และการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย โดยส่วนใหญ่แล้วเครือข่ายอาชญากรเหล่านี้ จะมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการลักลอบค้าสินค้าผิดกฎหมายอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ยาเสพติด อาวุธ มนุษย์ รวมไปถึงสัตว์ป่า โดยองค์การธนาคารโลก (World Bank) ยืนยันว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่ามีปรากฏแน่ชัดพร้อม ๆ กับการลักลอบค้าอาวุธและค่านมนุษย์ (World Bank. East Asia and Pacific Regional Office. Environment and Social Development Unit. 2005, 4)

ด้านการเมือง คือ การบั่นทอนทำลายชื่อเสียง ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย ส่งผลต่อการเมืองระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับการยอมรับจากนานาประเทศ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย ทั้ง 6 ด้าน พบว่าผลกระทบด้านสัตว์ป่าและด้านการเมืองเป็นข้อค้นพบใหม่ที่นอกเหนือไปจากผลการศึกษาของ Tanya Wyatt (Wyatt 2013, 130-158) Wyler and Sheikh (2008, 13-15) World Wide Fund for Nature (WWF)/Dalberg (2012, 16-19) และ Natnicha Donpanya (2013) อีกทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้ง 6 ประการนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เนื่องจากมนุษย์ รัฐ สังคม สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อม ต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ซึ่งเป็นไปตามหลักแห่งความสัมพันธ์ของระบบนิเวศ กล่าวคือ ภายในระบบนิเวศหนึ่งจะประกอบไปด้วยสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เมื่อสภาพแวดล้อมเกิดความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าโดยมิได้คำนึงถึงหลักการเกิดทดแทนสัตว์ป่าที่

สูญเสียไป จะส่งผลให้สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อยู่ภายในป่าหรือภายนอกป่า เช่น มนุษย์ รัฐ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศได้รับผลกระทบตามไปด้วย

3. บทวิเคราะห์อาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

จากสถานการณ์ สาเหตุ รูปแบบ กระบวนการ และผลกระทบจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม 3 แนวคิด คือ แนวคิดมนุษย์เป็นฐาน แนวคิดสัตว์เป็นฐาน และแนวคิดระบบนิเวศเป็นฐาน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่ถือเป็นจุดมุ่งหมายหลักของแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม พบว่าแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้อธิบายสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยได้ โดยพิจารณาจาก 3 ตัวแปรหลัก คือ (1) ผลกระทบเกิดขึ้นต่อมนุษย์และสังคม (2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสัตว์ป่า และ (3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภาพผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

ตามแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม

ที่มา: Nanrapat Chaiakaraphong 2019, 158.

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ดังนี้

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อมนุษย์และสังคม

การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้นทำให้คนไทยที่เคยอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีสัตว์ป่า พืชป่า และสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ต้องอพยพย้ายถิ่นไปหาที่ทำกินแหล่งใหม่ เนื่องจากแหล่งพื้นที่ทำกินนั้นขาดความอุดมสมบูรณ์ เพราะสัตว์ป่าที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นถูกล่าไปมากเกินไป ความจำเป็นและไม่สามารถที่จะเกิดได้ทันกับความต้องการของมนุษย์ ทำให้เกิดความผันผวนของห่วงโซ่อาหาร กระทั่งระบบนิเวศขาดความสมดุลจนไม่สามารถที่จะอาศัยพื้นที่ป่าบริเวณนั้นเป็นแหล่งพื้นที่ทำมาหากินได้ หรือแม้กระทั่งคนไทยที่ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพิงสัตว์ป่าในกระบวนการผลิตต้องถูกเลิกจ้าง เพราะสัตว์ป่าที่เป็นทรัพยากรสำคัญของกระบวนการผลิตถูกล่าโดยขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า หรือสัตว์ป่านั้นติดเชื้อโรคจากสัตว์ป่าต่างประเทศ จนทำให้เจ้าของกิจการต้องปรับลดหรือเลิกจ้างคนงานเมื่อถูกเลิกจ้างไม่มีรายได้ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตต้องไปหางานใหม่

แม้กระทั่งการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้นยังมีโอกาสที่จะทำให้คนไทยต้องเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคที่แพร่มาจากสัตว์ป่าจนส่งกลายเป็นปัญหาสุขภาพที่คร่าชีวิตได้ ไม่ว่าจะเป็นโรคซาร์ส (SARS) ที่ระบาดจากแมว โรคฝีดาษลิง (Monkeypox) ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่พบจากลิง โรคไข้หวัดนกแก้ว (parrot fever) เป็นต้น โดยเฉพาะโรคไข้หวัดนก (Avian Influenza) ที่เริ่มแพร่ระบาดมาสู่คนไทยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 จนถึงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2548 โดยเชื้อโรคไข้หวัดนกที่พบในไทยนั้น มีทั้งที่มาจากการอพยพของนกต่างถิ่นหรือแม้กระทั่งการลักลอบนำนกสวยงามจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยโดยมิได้ผ่านการตรวจโรคจากหน่วยงานควบคุมโรคระบาดระหว่างประเทศ ทำให้คนไทยที่ซื้อนกสวยงามจากต่างประเทศมาเลี้ยง หรือคนไทยที่บริโภคเนื้อหรือไข่ของนกป่า หรือลูกจ้างหรือเจ้าของภาคการผลิตที่ต้องสัมผัสกับสัตว์ป่าที่มีปฏิกิริยาติดเชื้อโรคไข้หวัดนกสูงกว่าคนไทยทั่วไป เหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกครั้งนั้นทำให้มีคนไทยติดเชื้อโรคไข้หวัดนกประเภท H5N1 จำนวน 21 ราย และเสียชีวิตไปถึง 13 ราย นับว่ามีอัตราการป่วยตายจากการติดเชื้อไข้หวัดนกสูงถึงร้อยละ 62 แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะไม่ได้รับการรายงานการเสียชีวิตของคนไทย จากการติดเชื้อไข้หวัดนก หากแต่ยังคงต้องให้ความสำคัญในการติดตามเฝ้าระวังการระบาดของเชื้อโรคไข้หวัดนกอย่างต่อเนื่อง เพราะหากมีการระบาดเกิดขึ้นอีก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้เร่งให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้อย่างทัน่วงที

นอกจากนี้การลักลอบค้าสัตว์ปายังทำให้คนในสังคมไทยเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ต้องอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่ขาดความเป็นระเบียบและขาดความสงบสุข อันเนื่องมาจากอาชญากรรมต่าง ๆ ที่มาพร้อมกับมการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยการเรียกรับสินบน

การเพิกเฉย/ปล่อยละเลยในการปฏิบัติ และการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ หรือองค์การอาชญากรรม ทั้งที่เป็นเครือข่ายอาชญากรรมที่อยู่ภายในประเทศไทยหรือระหว่างประเทศที่ร่วมมือกันกระทำความผิด แม้กระทั่งปัญหาผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจและเป็นที่เคารพยำเกรงของบุคคลใน หน่วยงานราชการ หรือคนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยผู้มีอิทธิพลเหล่านี้จะใช้อำนาจหรือความน่าเกรงขามที่ ตนสร้างไว้มาใช้นับสนุนขบวนการลักลอบค้าสัตว์ป่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาคอนค้าชาติลักลอบเข้ามา ในประเทศไทย เพื่อมาลักลอบค้าสัตว์ป่าหรือลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นอาวุธ ยา เสพติด หรือสินค้าอื่น ๆ ที่ต้องมีการสำแดงหรือจ่ายภาษีก่อนนำเข้าหรือส่งออกจากไทยไปต่างประเทศ หรือต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย

กระทั้งด้านเศรษฐกิจพบว่ารัฐต้องสูญเสียรายได้จากภาษีของภาคประชาชนและ ภาคธุรกิจที่ได้รับจากการค้าสัตว์ป่าอย่างถูกกฎหมาย จากมูลค่าของกลางที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้และ เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจยึดได้จากการกระทำความผิดคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า รัฐต้องสูญเสียรายได้ที่จะเกิดจากสัตว์ป่าไปกว่า 2,321 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ ย่อมจะสามารถนำมาใช้พัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในประเทศ เพื่อให้ประชาชนคน ไทยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งรายได้เหล่านี้ยังสามารถนำไปจัดสรรเป็นงบประมาณให้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าสัตว์ป่าได้ นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

สุดท้ายนานาประเทศไม่ให้การยอมรับจนสูญเสียภาพลักษณ์ที่ดีในเวทีการค้า ซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญาไซเตส อันเนื่องมาจากการถูกภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตส มองในแง่ลบว่าประเทศไทยไม่ได้ให้ความจริงจังในการลงมือปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อจะคงไว้ซึ่งสัตว์ป่าให้อยู่รอดจากการสูญพันธุ์จากการค้าระหว่างประเทศทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายซึ่งถือเป็นการผิด ต่อสัตยาบันที่ให้ไว้ต่ออนุสัญญาไซเตส เมื่อภาคีสมาชิกไม่มีความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยแล้ว ภาพลักษณ์ที่ประเทศไทยได้เคยแสดงต่อภาคีนับตั้งแต่ตัดสินใจเข้าร่วมภาคีอนุสัญญาไซเตสว่ายินดี และจริงใจที่จะสงวนและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าจะค่อย ๆ เสื่อมลง จนกระทบต่อความเชื่อมั่นของประเทศ ภาคีอื่น ๆ ที่จะตัดสินใจร่วมทำการค้าสัตว์ป่า พืชป่า หรือสินค้าอื่น ๆ กับประเทศไทยต่อไป เหมือน กรณีเหตุการณ์ที่ประเทศไทยถูกคณะกรรมการถาวรและสำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาไซเตสสั่งห้าม ประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตสทำการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญาไซเตสกับประเทศไทย เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2534 จนกว่าสำนักงานเลขาธิการไซเตสจะได้รับการรายงานว่าประเทศไทยมี มาตรการบังคับใช้อนุสัญญาไซเตสได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม และในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยยังคงถูกสำนักงานเลขาธิการไซเตสจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่น่ากังวล (Primary Concern) ว่ามีความเสี่ยงสูงที่จะมีการค้าอย่างผิดกฎหมาย จึงทำให้ประเทศไทยถูกจับตามองเป็นอย่างมาก ทั้งจากสำนักงานเลขาธิการไซเตส ประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตสหรือแม้กระทั่งประเทศอื่น ๆ ที่

สนใจทำการค้ากับประเทศไทยต้องชะลอการตัดสินใจไปก่อน ซึ่งมาตรการระดับทางการค้าและการถูกจัดให้เป็นประเทศในกลุ่มประเทศที่น่ากังวลถือเป็นมาตรการที่ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียภาพลักษณ์ความเป็นประเทศที่มีความยินดีและจริงใจที่จะปกป้องและคุ้มครองสัตว์ป่าให้อยู่รอดต่อไปเป็นอย่างมาก

ฉะนั้นการที่คนไทยมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากที่เคยเป็นอยู่ ต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะติดโรคที่แพร่ระบาดมาจากสัตว์ป่า อีกทั้งความรู้สึกลึกๆไม่มั่นคงปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ที่มาพร้อมกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย รวมไปถึงการที่รัฐต้องสูญเสียรายได้จากภาษีที่จะได้รับการค้าสัตว์ป่าอย่างถูกกฎหมายหรือแม้กระทั่งรายได้ที่ภาคธุรกิจต่าง ๆ จะได้รับการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศ อีกทั้งการสูญเสียภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นจากประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตสจึงถือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย

ผลกระทบต่อสัตว์ป่า

จากสถานการณ์การลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยทำให้สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยถูกลักลอบล่า ข่ม ครอบครอง และส่งออกไปเป็นจำนวนมาก พบว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีสัตว์ป่าที่มีชีวิตถูกลักลอบค้าไปเป็นจำนวน 120,632 ตัว ซากสัตว์ป่า จำนวน 23,078 ซาก หากคำนวณซากสัตว์ป่านหน่วยเป็นกิโลกรัม มีจำนวนถึง 36,759 กิโลกรัม

นอกจากนี้สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยยังถูกสัตว์ป่าจากต่างประเทศคุกคาม ด้วยผู้ที่นิยมเลี้ยงสัตว์ป่าต่างประเทศโดยมิได้มีความรู้และความเข้าใจถึงพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของสัตว์ป่าที่เมื่อเติบโตขึ้นอาจจะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมดุร้าย ไม่น่ารัก หรือรับประทานอาหารมากขึ้นจนทำให้ผู้เลี้ยงไม่ต้องการที่จะเลี้ยงต่อไป จะนำไปปล่อยในป่าโดยมิได้ศึกษาถึงระบบนิเวศที่เหมาะสมกับสัตว์ป่าต่างประเทศที่ตนจะนำไปปล่อยแต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อสัตว์ป่าต่างประเทศเหล่านี้ถูกปล่อยสู่ป่าที่มีสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยอาศัยอยู่มาก่อน อาจเกิดการผสมพันธุ์ข้ามสายพันธุ์ทำให้สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยที่เกิดขึ้นมาใหม่นั้นกลายพันธุ์ไปจากสายพันธุ์ดั้งเดิม ซึ่งไม่ได้บ่งบอกถึงความเป็นสายพันธุ์พื้นเมืองของไทยอีกต่อไปหรือสัตว์ป่าต่างประเทศที่มีความแข็งแรงกว่าสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยอาจไปทำร้ายสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยจนหมด ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของป่าในบริเวณนั้น ๆ นำมาซึ่งความสูญเสียสายพันธุ์สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยไปในที่สุด

แม้กระทั่งสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยติดเชื้อโรคจากสัตว์ป่าต่างประเทศ เนื่องจากการลักลอบนำเข้าหรือนำผ่านสัตว์ป่าต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยโดยมิได้ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่ได้รับมาตรฐานการควบคุมโรคระบาดจากสัตว์ต่างประเทศ เมื่อมีการลักลอบนำสัตว์ป่าต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยโดยมิได้ผ่านการตรวจสอบแล้ว โอกาสที่สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยจะติดเชื้อโรคจากสัตว์ป่าต่างประเทศย่อมมีสูง เช่น ในช่วงปี พ.ศ. 2547 เกิดการแพร่

ระบาดของไข้หวัด (Avian Influenza) ในประเทศไทย ที่มาพร้อมกับสัตว์ป่าต่างประเทศที่ลักลอบนำเข้ามาในไทย จนทำให้สัตว์ป่าที่มีปีกโดยเฉพาะกลุ่มนกป่าสายพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยต้องติดโรคไข้หวัดนกและล้มตายไปเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคจากสัตว์มาสู่คนไทยอีกด้วย

ดังนั้นการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยจนทำให้สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยถูกล่าอย่างต่อเนื่องหรือสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยถูกทำร้าย/คุกคาม หรือต้องติดเชื้อโรคจากสัตว์ป่าต่างประเทศ จึงสะท้อนให้เห็นว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยถือเป็นการสร้างความเสียหายต่อสัตว์ป่า

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

การลักลอบค้าสัตว์ป่าโดยเฉพาะเสือ กู จระเข้ ลิ่น เก้ง กวาง ซึ่งถือเป็นสัตว์ป่าที่มีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่อาหารที่คงความสมดุลให้แก่ระบบนิเวศของป่าไม้ไทย ยังคงถูกล่าอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเสือซึ่งถือว่าเป็นผู้ล่าลำดับสูงสุดของห่วงโซ่อาหารยังคงถูกล่าอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ป่าไม้สามารถตรวจยึดเสือของกลางได้ถึง 57 ตัว และ 95 ซาก ทำให้ป่าที่เคยมีเสืออาศัยอยู่นั้นขาดผู้ล่าลำดับสูงสุดไป ย่อมจะทำให้สัตว์ป่าที่เป็นผู้ถูกล่าของวงจรห่วงโซ่อาหารนั้นมีมากขึ้น จนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของสัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในระบบนิเวศตามมา หรือแม้กระทั่งลิ่นซึ่งเป็นผู้ล่าแมลงของห่วงโซ่อาหารด้วยการกินมดหรือแมลงต่าง ๆ เพื่อมิให้ไปทำลายพืชป่าชนิดอื่นถูกล่าไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถตรวจยึดลิ่นที่เป็นของกลางจากการลักลอบค้าสัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นงาช้าง นอแรด ลิ่นเสือ อีกทั้งกู จระเข้ ตะกวด กิ้งก่า ถือเป็น 1 ใน 5 ของสัตว์ป่าที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ยังคงสามารถตรวจยึดเป็นของกลางมาได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ของกลางเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่มีความสำคัญในห่วงโซ่อาหารเพื่อคงความสมดุลให้แก่ระบบนิเวศของไทยยังคงถูกล่า ฆ่า และทำลายด้วยฝีมือของมนุษย์มาอย่างต่อเนื่องและยาวนานตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งการกระทำเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ระบบนิเวศนั้น ๆ ขาดความสมดุลไปในที่สุดและเมื่อระบบนิเวศหนึ่งขาดความสมดุลไปแล้ว ย่อมมีผลต่อเนื่องไปยังระบบนิเวศที่อยู่ใกล้เคียงและจะขยายความเสียหายออกไปยังระบบนิเวศอื่น ๆ ต่อไป แสดงให้เห็นว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้นมีผลทำให้สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อการคงความสมดุลของห่วงโซ่อาหารถูกล่ามากขึ้น ซึ่งถือเป็นการสร้างความเสียหายให้แก่ระบบนิเวศของประเทศไทย

บทสรุป

อาชีววิทยาลัยสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ความรู้หนึ่งในอาชีววิทยาลัยที่ได้รับการพัฒนามาจากนักอาชีววิทยาลัยสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนทัศนคติในการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมจากเดิมที่ยึดแนวคิด

มนุษย์เป็นฐานมาเป็นการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดสัตว์ป่าเป็นฐาน แนวคิดระบบนิเวศ เนื่องจากทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ผ่านมานั้นอธิบายสาเหตุการกระทำผิดที่มีมนุษย์ เป็นเหยื่อโดยตรงของอาชญากรรม แต่ในขณะที่อาชญาวิทยาสีงแวดล้อมนั้นจะให้ความสำคัญกับการ วิเคราะห์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมสร้างความเสียหายต่อใคร เพื่อที่จะ แสวงหาแนวทางการจัดการ บรรเทา หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งนั้นได้อย่างเหมาะสม ตามแต่ละบริบท/สถานการณ์และอ้างไว้ซึ่งความสมดุลแห่งความยุติธรรม

เมื่อนำปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยมาวิเคราะห์ตามแนวคิดอาชญาวิทยา สีงแวดล้อม ทำให้พบว่าแนวคิดอาชญาวิทยาสีงแวดล้อมสามารถอธิบายการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่ เกิดขึ้นในไทยได้ กล่าวคือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่ามีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ (1) **ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อมนุษย์ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม** เนื่องจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าทำให้เกิด การอพยพย้ายถิ่นไปหาที่ทำกินแหล่งใหม่ การถูกเลิกจ้างในอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องใช้สัตว์ป่าเป็น วัตถุดิบ ปัญหาสุขภาพอนามัยที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคที่แพร่มาจากสัตว์ป่า จนกลายเป็นปัญหา สุขภาพที่บ้านทอนชีวิตมนุษย์ได้ อีกทั้งความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ต้อง อยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่ขาดความเป็นระเบียบและขาดความสงบสุข รวมถึงรัฐต้องสูญเสียรายได้ จากภาษีของภาคประชาชนและภาคธุรกิจที่มาจากการค้าสัตว์ป่าอย่างถูกกฎหมาย รวมทั้งสูญเสีย ภาพลักษณ์ที่ดีในเวทีการค้าซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญาไซเตส (2) **ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสัตว์ ป่า** พบว่าสัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยถูกลักลอบล่า ฆ่า ครอบครอง และส่งออกไปเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยยังถูกสัตว์ป่าจากต่างประเทศคุกคาม และติดเชื้อโรคจากสัตว์ป่าต่างประเทศ ส่งผลให้สัตว์ป่าพื้นเมืองของไทยมีจำนวนลดลง และ (3) **ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสีงแวดล้อมและระบบ นิเวศ** สืบเนื่องจากสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่มีความสำคัญในห่วงโซ่อาหารเพื่อคงความสมดุลให้แก่ ระบบนิเวศของไทยยังคงถูกล่า ฆ่า และทำลายด้วยฝีมือของมนุษย์อย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทยนั้นมีผลทำให้สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อการคง ความสมดุลของห่วงโซ่อาหารถูกล่ามากขึ้น ถือเป็นการสร้างความเสียหายให้แก่ระบบนิเวศของ ประเทศไทย ดังนั้นผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย ล้วนเป็นไปตามการวัดความเสียหายที่แนวคิดอาชญาวิทยาสีงแวดล้อมนำมาใช้ในการพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทำผิดต่อสีงแวดล้อม

References

- BBC. 2016. "Thailand Tiger Temple Operation 'Is Completed.'" Accessed September 19, 2016. <http://www.bbc.com/news/world-asia-36451512>.
- Brack, Duncan, and Gavin Hayman. 2002. **International Environmental Crime: The Nature and Control of Environmental Black Markets**. London: Royal Institute of International Affairs.
- Chatchapon Songsunthornwong. 2010. **Manut Kap Singwaetlom**. [Man and Nature]. 5th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Cota-Larson, R. 2017. **Khumue Kan Rabu Chanit Lin (Nim): Khrueangmue Kan Pramoen Yang Reo Samrap Ngan Phaksanam Lae Phakthruesai: Khrueangmue Samrap Ngan Phak Sanam Lae Phakthruesai Khomun Thi Chattriam Samrap Ongkan Phuea Kan Phatthana Rawang Prathet Khong Saharat-Amerika**. [Guidebook of Pangolin (Nim) Identification: Quick Assessment Tools for Field Work and Theory, Tools for Fieldwork and Theory, and Data Provided for the United States International Development Organization]. Bangkok: USAID Wildlife Asia Activity. (in Thai)
- Lynch, Michael J., and Paul B. Stretesky. 2014. **Exploring Green Criminology: Toward a Green Criminological Revolution**. Farnham: Ashgate Publishing.
- Milliken, Tom, and Jo Shaw. 2012. **The South Africa – Vietnam Rhino Horn Trade Nexus: a Deadly Combination of Institutional Lapses, Corrupt Wildlife Industry Professionals and Asian Crime Syndicates**. Johannesburg: TRAFFIC.
- Nanrapat Chaiakaphong. 2019. "Environmental Crime: A Case Study of Wildlife Trafficking in Thailand." PhD. diss., Criminology, Justice Administration and Society, Mahidol University.
- Natnicha Donpanya. 2013. "Panha Gan Ka Satpa Nai Patjuban." [Wildlife Trade at Present]. Accessed July 20, 2016. <http://sd-group1.blogspot.com/2013/01/53241882.html>. (in Thai)
- Nijman, Vincent, and Chris Shepred. 2015. "Ongoing Trade in Illegally-Sourced Tortoises and Freshwater Turtles Highlight the Need for Legal Reform in Thailand." **The Siam Society** 61(1): 3-6.
- Pires, Stephen. F. 2015. "Introduction: Wildlife Crime." **European Journal on Criminal Policy and Research** 21(3): 299–302.

- Ronasit Maneesai. 2014. “Sarup Yo Khrueakhai Kan Pongkan Lae Prappram Kan Kha Satpa Lae Phuetphan Thi Phit Kotmai Nai Phumiphak ASEAN ASEAN Wildlife Enforcement Network (ASEAN-WEN) Lae Khrueakhai Kan Pongkan Lae Prappram Kan Kha Satpa Lae Phuetphanpa Haeng Prathet Thai (Thailand Wildlife Enforcement Network (Thailand-WEN)).” [Summary of ASEAN Wildlife Enforcement Network (ASEAN-WEN) and Thailand Wildlife Enforcement Network (Thailand-WEN)]. Accessed August 20, 2016. http://www.dnp.go.th/thailand-wen/about_tw/pdf1/scan0021.pdf. (in Thai).
- Royal Thai Police. 2019. **Sathiti Khadi Tam Thang Khwamphit Tam Phraratchabanyat Sa-nguan Lae Khumkhong Sat Pa Pho So 2535 Rawang Pi Pho So 2558-2561**. [Statistics of Cases according to Offences under the Wild Animal Preservation and Protection Act B.E. 2535 (1992) between 2015-2018]. Bangkok: Royal Thai Police. (in Thai)
- Shepherd, Chris. R, Jeet Sukumaran, and Serge A. Wich. 2004. **Open Season: An Analysis of the Pet Trade in Medan, Sumatra 1997 – 2001**. Selangor: TRAFFIC Southeast Asia.
- Suntariya Muanpawong. 2007. **Khrongkan Phlakdan Nayobai Satharana Phuea Phatthana Kotmai Thi Kiaokap Krabuankan Yutitham Dan Singwaetlom**. [Public Policy Advocacy Project: Environmental Law and Legal Procedures]. Bangkok: Rabi Bhadasanak Research and Development Institute. (in Thai)
- Sutthisak Pattaramanawong. 2008. “Kan Mi Suanruam Khong Prachachon Kap Kan Raksa Khunnaphap Singwaetlom.” [Public Participation and Environmental Quality Protection]. **Romphruek Journal** 26(3): 124 – 143. (in Thai)
- Tanya Chan-at. 2005. **Khumue Chamnaek Satpa Phuea Ngan Pongkan Lae Prappram Kan Laklop Kha Satpa**. [Wildlife Classification Guide for the Prevention and Suppression of Wildlife Trafficking]. Bangkok: Wildlife Conservation Society. (in Thai)
- Thai Customs. 2018. **Sathiti Kan Chapkum Kan Laklop Lae Likliang Sunlakakon Sueng Sinkha Thi Lamoet Anusanya Wa Duai Kan Kha Rawang Prathet Sueng Chanit Sat Pa Lae Phuet Pa Rawang Pi Ngoppraman Songpan Haroi Hasip Jet Thung Songpan Haroi Hoksip**. [Statistics on Arrest, Smuggling, and Customs Evasion Regarding Products that Violate the Convention on International Trade in Species of Wild Animals and Wild Plants During the Fiscal Year 2014-2017]. Bangkok: Thai Customs. (in Thai)
- Thailand. Department of National Park. Wildlife and Plant Conservation. 2019. **Sathiti Khadi Kiaokap Satpa Tam Phraratchabanyat Sa-nguan Lae Khumkhong Satpa Pho So**

- Songpan Haroi Samsip Ha Rawang Pi Ngoppraman 2552-2562. [Statistics on Statutorily Protected Wildlife and Their Remains as Exhibited during the Fiscal Years 2009-2019]. Bangkok: Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation. (in Thai)
- Thailand. Forest Protection and Fire Control Office. n.d. "Pharakit Nathi." [Mission]. Samnak Pongkan Prappam Lae Khuapkhum Fai Pa. [Forest Protection and Fire Control Office]. Accessed October 31, 2016.
- <http://portal.dnp.go.th/Content/ProtectandFirecontrol?contentId=17927>. (in Thai)
- Thailand. Office of the National Environment Board. 1990. **Cheewit Tee Gert Yoo Nai Pa** [Life Born in the Forest]. Bangkok: Ministry of Science and Technology. (in Thai)
- United Nations Development Program (UNDP). 2017. "Combating Illegal Wildlife Trade, Focusing on Ivory, Rhino Horn, Tiger and Pangolin in Thailand." Accessed October 20, 2016.
- https://info.undp.org/docs/pdc/Documents/THA/PIMS5619_Thailand%20IWT_Prodoc%20_%207Nov2017_FINAL_with%20MPSA%20input_LF.DOC.
- White, Rob. 2008. **Crimes against Nature Environmental Criminology and Ecological Justice**. London: Willan Publishing.
- , 2010. "A Green Criminology Perspective." In **The SAGE Handbook of Criminological Theory**, edited by Eugene McLaughlin and Tim Newburn. London: SAGE Publication.
- World Bank. East Asia and Pacific Regional Office. Environment and Social Development Unit. 2005. **Going, Going, Gone: The Illegal Trade in Wildlife in East and Southeast Asia**. Washington, D.C.: Environment and Social Development Department, East Asia and Pacific Region, The World Bank. Accessed November 15, 2018.
- <http://siteresources.worldbank.org/INTEAPREGTOPENVIRONMENT/Resources/going-going-gone.pdf>.
- World Wide Fund for Nature (WWF)/Dalberg. 2012. **Fighting Illicit Wildlife Trafficking a Consultation with Government**. [London]: InnerWorkings.
- Wyatt, Tanya. 2013. "The Security Implications of the Illegal Wildlife Trade." **CRIMSOC: The Journal of Social Criminology** Special Issue(Autumn/Winter): 130–158.
- Wyler, Liana. Sun, and Pervaze A. Sheikh. 2008. **CSR Report for Congress International Illegal Trade in Wildlife: Threats and U.S. Policy**. Washington, D.C.: Congressional Research Service.